

Sztutowo – Muzeum Stutthof

Historia

Pierwsi więźniowie przybyli do niemieckiego obozu pod Sztutowem 2 września 1939 r. Do 30 września 1941 r. obóz nosił nazwę "Zivillager Stutthof". Termin "KL Stutthof" pojawił się w dokumentach 8 stycznia 1942 r. W lecie 1944 r. obóz włączono do realizacji „ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej”, a na jego terenie uruchomiono komorę gazową. Początkowo przebywali tu Polacy aresztowani pierwszego dnia wojny w Wolnym Mieście Gdańsku. Jesienią 1939 r. dołączyli do nich Polacy przywożeni z całego Pomorza. Od 1942 r. w obozie pojawili się Polacy spoza Pomorza. W tym czasie zaczęto również osadzać obywateli: Austrii, Belgii, Czechosłowacji, Danii, Estonii, Grecji, Finlandii, Francji, Holandii, Jugosławii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Norwegii, Rumunii, Węgier, Włoch i Związku Radzieckiego [w sumie przedstawiciele 25 narodowości]. Znaczną część więźniów stanowili Żydzi oraz Sinti i Roma. W ciągu ponad pięciu lat istnienia obóz Stutthof stale rozbudowywano. Pierwsza partia więźniów liczyła ok. 150 osób. W 1940 r. w obozie zajmującym 12 ha powierzchni jednorazowo mieściło się ok. 3,5 tys. więźniów. W 1944 r. rozrósł się on do kompleksu obejmującego 120 ha, gdzie przebywało 57 tys. więźniów. KL Stutthof posiadał ok. 40 podobozów i filii. W sumie **przez obóz przeszło ok. 110 tys. więźniów, z czego zginęło od ok. 65 tys.** Przyczyną wysokiej śmiertelności w obozie było bezpośrednie zadawanie śmierci przez: rozstrzelanie, powieszenie, mordowanie w komorze gazowej za pomocą gazu cyklon B, uśmiercanie dosercowymi zastrzykami z fenolu. Przyczyną śmierci więźniów były również ciężkie warunki życia: niewolnicza praca, głód, fatalne warunki higieniczne, choroby, znęcanie się fizyczne i psychiczne. W obliczu zbliżającej się Armii Czerwonej Niemcy rozpoczęli ewakuację obozu na zachód, w kierunku Lęborka [*marsz śmierci więźniów KZ Stutthof*]. Podczas tzw. marszu śmierci esesmańska eskorta zamordowała wielu wycieńczonych więźniów. Pozostałych wyzwoliła Armia Czerwona. Sam teren obozu został zajęty dopiero 9 maja 1945 r.

Paweł Kosiński

Pamięć

W 1962 r. na terenie obozu powstało muzeum. Z poobozowych obiektów zachowało się ogrodzenie tzw. starego obozu, cztery baraki, hale warsztatów, tzw. nowa kuchnia, komora gazowa, krematorium, budynek komendatury oraz willa komendanta. Ku czci ofiar obozu wzniesiono pomnik Walki i Męczeństwa. Poza tym w miejscu, gdzie w grudniu 1944 r. i styczniu 1945 r. palono szczątki zmarłych więźniów, ustawiono głaz z tablicą pamiątkową.

Paweł Kosiński

Informacje praktyczne

Sztutowo – Muzeum Stutthof

Dojazd: Sztutowo leży u nasady Mierzei Wiślanej, ok. 33 km na wschód od Gdańska. Do Sztutowa można dojechać autobusem z Nowego Dworu Gdańskiego. Aktualne informacje o rozkładzie jazdy znajdują się m.in. w internecie, pod adresem:

www.miastonowydwor.pl.

Muzeum Stutthof w Sztutowie, ul. Muzealna 6, 82-110 Sztutowo

tel. +48 55 247 83 53 w. 216

<http://www.stutthof.org>

email: sekretariat@stutthof.org;

Czynne: codziennie – od 1 maja do 30 września 8.00-18.00; od 1 października do 30 kwietnia 8.00-15.00.

Wstęp: wolny; przewodnik płatny, obowiązuje wcześniejsza rezerwacja przewodnika.

Galeria

Więźniowie przy budowie pierwszych baraków, jesień 1939 r. Fot. ze zbiorów Archiwum Muzeum Stutthof

Pierwsi więźniowie obozu Stutthof, jesień 1939 r. Fot. ze zbiorów Archiwum Muzeum Stutthof

Apel w obozie Stutthof, jesień 1939 r. Fot. ze zbiorów Archiwum Muzeum Stutthof

Brama Śmierci w obozie Stutthof, 1941 r. Fot. ze zbiorów Archiwum Muzeum Stutthof

Budynek Komendantury w obozie Stutthof, 1941 r. Fot. ze zbiorów Archiwum Muzeum Stutthof

Heinrich Himmler i załoga SS obozu Stutthof, 1941 r. Fot. ze zbiorów Archiwum Muzeum Stutthof

Panorama Starego Obozu w obozie Stutthof, 1941 r. Fot. ze zbiorów Archiwum Muzeum Stutthof

Panorama Nowego Obozu w obozie Stutthof, stan po wyzwoleniu. Fot. ze zbiorów Archiwum Muzeum Stutthof

Muzeum Stutthof, Fot. Katarzyna Pawlaczyk

Muzeum Stutthof, Fot. Katarzyna Pawlaczyk

Muzeum Stutthof, Fot. Katarzyna Pawlaczyk

Muzeum Stutthof, Fot. Katarzyna Pawlaczyk

Muzeum Stutthof, Fot. Katarzyna Pawlaczyk

Muzeum Stutthof, Fot. Katarzyna Pawlaczyk

Muzeum Stutthof, Fot. Katarzyna Pawlaczyk

Muzeum Stutthof, Fot. Katarzyna Pawlaczyk